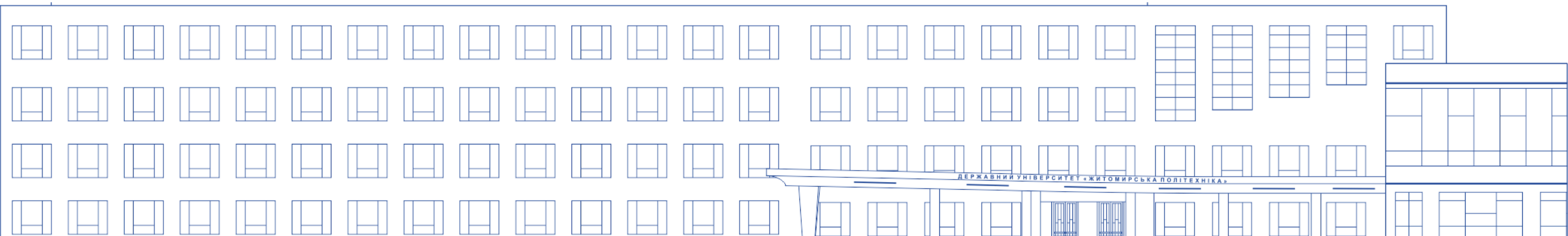

ПЕРЕДУМОВИ І ОСНОВНІ ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

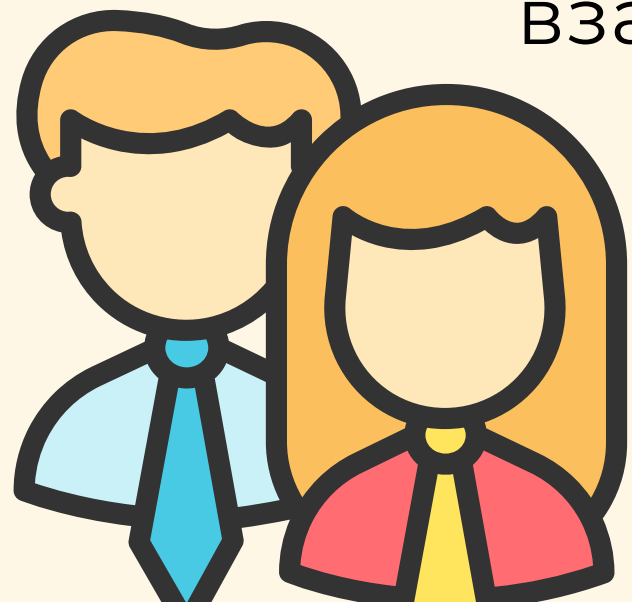

ПЕРЕДУМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПІ В 1950-Х РР.

Європейська інтеграція –

це процес політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках — соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. На даний момент європейська інтеграція досягається в основному за рахунок розширення Європейського Союзу та Ради Європи.

Європейська інтеграція складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав. Є одним із проявів провідної тенденції сучасного історичного розвитку — посилення всебічної взаємозалежності держав, передусім в економічній сфері, та подальшого зближення цивілізаційно споріднених національних спільнот

ПЕРЕДУМОВИ:

ІСТОРИЧНІ

Традиційна взаємодія, взаємоповага. Традиційне прагнення до єдності (насиллям або добровільне)

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ

Спільність інтересів з головних питань міжнародного життя, співробітництво у воєнних і воєнно-політичних союзах, врегулювання територіальних суперечок

СОЦІАЛЬНІ

Наявність спільних духовних цінностей, сумісність соціальних і політичних ідеалів

ЕКОНОМІЧНІ

Можливість взаємодоповнюючого економічного і науково-технічного розвитку. Можливість розвитку економічно рентабельної мережі транспортних комунікацій

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Після Другої Світової Війни постійно існувала загроза відновлення воєнних дій внаслідок реваншистських настроїв у Німеччині. Німеччина, хоча вона і була розбита, вважалася ворогом номер один в Європі. Після 1945 р. спустошені війною країни мали дуже низький економічний потенціал, отже, самотужки вони не могли створити обороноздатний форпост для протистояння Німеччині у разі поновлення бойових дій

Постало питання лідерства в Європі в післявоєнний період. Головними претендентами виступили Великобританія та Франція. Таким чином боротьба за лідерство в Європі між Великобританією та Францією обумовило розвиток системи європейської безпеки. Ще під час другої світової війни та в перші роки після неї серед державних діячів багатьох країн і в колах руху опору відбувалися активні дискусії щодо європейського єднання.

У цей період низка політичних лідерів виступала з ідеями активізації інтеграційних процесів у Західній Європі.

19 ВЕРЕСНЯ 1946 Р.

у виступі У. Черчілля в Цюріхському університеті були сформульовані дві ідеї, які пізніше лягли в основу інтеграції Європи, а саме:

- **Відродження** європейської сім'ї в рамках Сполучених Штатів Європи для забезпечення миру, стабільності, безпеки і свободи
- **Примирення і налагодження** партнерства між Німеччиною і Францією

7–11 ТРАВНЯ 1948 Р.

в Гаазі під головуванням У. Черчілля відбувся Конгрес громадських діячів, які виступили за об'єднання Європи. Різні організації – учасники Гаазького конгресу – об'єднались у **Європейський Рух**.

5 ЧЕРВНЯ 1947 Р.

державний секретар США Джордж Маршалл звернувся з проханням до країн Європи допомогти США у післявоєнному відродженні держави. Його звернення було підтримано 16 європейськими державами. 16 квітня 1948 року в рамках “Плана Маршалла” була створена “Організація Європейського економічного співтовариства” (ОЄЕС), а 15 вересня 1950 р. Європейський платіжний Союз. Ці об'єднання стали дієвими інструментами нормалізації зовнішньої торгівлі та взаємних розрахунків між країнами Західної Європи.

1 СІЧНЯ 1948 Р.

підписана Угода про створення Бенілюкса – митного союзу Бельгії, Нідерландів, Люксембурга, а **17 березня 1948 р.** в Брюсселі був підписаний пакт про створення **Оборонного Західного союзу** (Західний Союз) у складі Великобританії, Франції та країн Бенілюкса. Тобто ще до створення Європейських Співтовариств і НАТО було сформовано свою воєнно-політичну організацію – **Західний Союз**.

1949 Р.

став роком створення Організації Північноатлантичного альянсу НАТО (військово-політичного блоку, який був спрямований проти СРСР).

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПІВТОВАРИСТВ У 1950–1980-Х РР.

В **1951** ФРН, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція, Італія створили Європейське об'єднання вугілля та сталі (ECSC — European Coal and Steel Community), метою якого стало об'єднання європейських ресурсів з виробництва сталі та вугілля, яке, на думку його творців, повинно було запобігти черговій війні в Європі. Велика Британія відмовилася брати участь в цій організації з міркувань збереження національного суверенітету

Договір про ЄОВС набув чинності 23 липня 1952 року.

27 травня 1952 року країни “європейської шістки” підписують Договір про заснування Європейського оборонного співтовариства (**ЄОС**).

23 березня 1957 року у м. Рим відбулося підписання Договору про створення Європейського економічного співтовариства (**ЄЕС**) та Договору про створення Європейського співтовариства з атомної енергетики (**Євратом**).

МЕТОЮ ЄЕС

визначалося усунення внутрішніх торговельних бар'єрів усередині Співтовариства (створення зони вільної торгівлі), створення митного союзу і, нарешті - створення спільного ринку (забезпечення вільного руху по території країн-учасниць Співтовариства товарів, послуг, капіталу, робочої сили).

МЕТОЮ ЄВРОАТОМУ

визначалась співпраця країн-членів у використанні ядерної енергії у мирних цілях. Обидва договори набули чинності 1 січня 1958 року і ввійшли в історію під назвою "Римські договори".

У **1968** році завершується формування **зони вільної торгівлі та митного союзу** (перших двох етапів інтеграції) Європейського економічного співтовариства (ЄЕС).

Наприкінці **1969** року завершується формування **спільного ринку** (третього етапу інтеграції) ЄЕС. Первісні цілі ЄЕС, визначені Римським договором 1957 року, виявились досягнутими. Необхідно було визначати подальші завдання для розвитку європейської інтеграції.

НА ПОЧАТКУ 70-Х РОКІВ РОЗПОЧАВСЯ ПРОЦЕС РОЗШИРЕННЯ ЄЕС.

- 1 січня 1973 року членами ЄЕС стали Велика Британія, Данія, Ірландія.
- 1 січня 1981 року членом ЄЕС стала Греція.
- 1 січня 1986 року членами ЄЕС стали Іспанія та Португалія.

СТВОРЕННЯ І ЕВОЛЮЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В **1992** всі держави, що входять до Європейського співтовариства підписали
Договір про створення Європейського союзу.

Маастрихтський договір заснував три опори ЄС

1. Економічний та валютний союз (ЕВС),
2. Загальну зовнішню політику та політику безпеки (СЗБП),
3. Загальну політику в галузі внутрішніх справ та юстиції.

В 1997 р. членами Європейського співтовариства був підписаний Амстердамський договір (набрав чинності в 1999 р.). Основні зміни щодо Амстердамського договору стосувалися:

- спільної зовнішньої політики та політики безпеки СЗБП
- створення «простору свободи, безпеки та правопорядку»
- координації в сфері правосуддя, боротьби з тероризмом та організованою злочинністю.

Ці зміни торкнулись повноважень та напрямків діяльності, а також привели інституційні механізми до цілей, визначених **Маастрихтським договором.**

Особливу роль у цьому відіграло укладення у 1997 році **Шенгенської угоди** про вільне (безвізове) пересування громадян у межах Євросоюзу.

Також **1 червня 1998** року розпочав роботу **Європейський центральний банк**.

1 січня 2002 року до готівкового обігу була введена єдина грошова одиниця ЄС – **євро**, що стало етапом переходу до формування економічного та валютного союзу ЄС – найвищого етапу інтеграції. Початково Єврозона нараховувала 11 країн, в яких євро було введено 1 січня 1999 року.

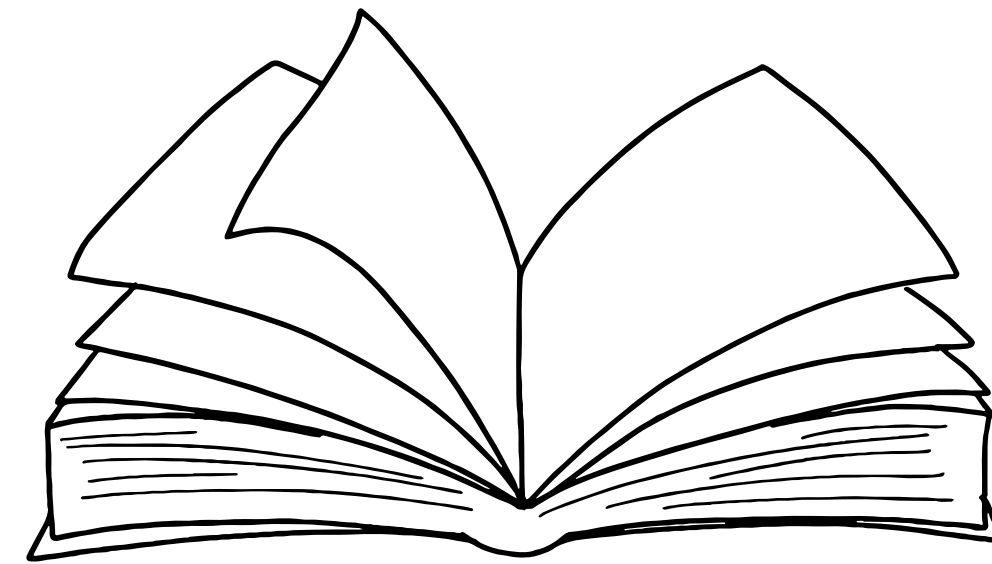
9 жовтня 2002 Європейська комісія рекомендувала 10 держав-кандидатів на **вступ до ЄС** в 2004: Естонію, Латвію, Литву, Польщу, Чехію, Словаччину, Угорщину, Словенію, Кіпр, Мальту. Населення цих 10 країн склало близько 75 млн; їх спільний ВВП по паритету купівельної спроможності — приблизно 840 млрд. доларів США

Це розширення ЄС можна назвати одним з самих амбітних проєктів ЄС на цей час.

Необхідність такого кроку була продиктована бажанням підвести ризику під роз'єднанням Європи, що тривало з моменту закінчення Другої світової війни, і міцно прив'язати до Заходу країни Східної Європи, щоб не допустити їх відкату назад до комуністичних методів правління.

16 квітня 2003

в Афінах 15 «старими» і 10 «новими» членами ЄС був підписаний Договір про приєднання. В 2003 в дев'яти державах (за винятком Кіпру) були проведені референдуми, а потім підписаний Договір був ратифікований парламентами

1 травня 2004

Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Кіпр, Мальта стали членам Євросоюзу. вступ Кіпру в ЄС відбулося після референдуму, що проводився одночасно в обох частинах острова, і в той час як населення невизнаної Турецької Республіки Північного Кіпру в більшості своїй проголосувало за реінтеграцію острова в єдину державу, процес об'єднання був заблокований саме грецькою стороною, внаслідок вступила в ЄС в поодинці.

грудень 2007

17 грудня 2005

офіційний статус кандидата на вступ в ЄС було надано Македонії.

глави держав і урядів ЄС року підписали Лісабонський договір про реформу Європейського Союзу (набув чинності 1 грудня 2009). Він ставить ЄС на нову договірну основу і має зробити його демократичнішим, прозорішим та ефективнішим. Договір передбачає далекосяжні реформи. Так, наприклад, у майбутньому діючий Президент Європейської ради має зміцнити безперервність дій ЄС. Прийняття рішень ЄС буде полегшено за рахунок того, що в багатьох випадках відпаде потреба в одностайному голосуванні

21 лютого 2005

Європейський союз підписав план дій з Україною. Ймовірно, це стало результатом того, що до влади в Україні прийшли сили, зовнішньополітична стратегія яких спрямована на вступ до Євросоюзу. Водночас, на думку керівництва ЄС, про повноправне членство України в Євросоюзі поки говорити не варто, оскільки новій владі необхідно зробити дуже багато, щоб довести, що в Україні існує повноцінна демократія, що відповідає світовим стандартам, і провести політичні, економічні та соціальні реформи

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ПРО РЕФОРМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 2007 Р.

Договір реформування або Лісабонська угода

нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу. Офіційно іменується Лісабонська угода про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти, англ. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. Офіційне підписання Лісабонської Угоди відбулося 13 грудня 2007 року, після чого документ підлягав ратифікації національними парламентами 27 держав Євросоюзу. Станом на 13 листопада 2009 року Угоду затвердили всі 27 країн ЄС. Угода набрала чинності 1 грудня 2009 року.

Новий договір покликаний замінити європейську конституцію, прийняття якої практично провалилося. Угода містить положення про інституційну реформу в Євросоюзі. Передбачається створення посади Президента ЄС, який обиратиметься на 2,5 років і презентуватиме ЄС на міжнародних заходах. Договір містить положення про скорочення кількості єврокомісарів і депутатів Європарламенту

Європейські керівні інституції набрали більшої повноти влади у вирішенні загальних питань. До них відносять безпеку, боротьбу зі зміною клімату та міграційні проблеми. Всі дипломатичні функції опинилися в руках верховного представника Євросоюзу з зовнішньої політики.

Формально новий договір не є конституцією — у ньому немає згадки про гімн чи прапор. Але документ зберіг всі ключові постанови про реформи, що були в первинному документі — євроконституції. Договір покликаний допомогти врегулювати кризу, що почалася в 2005 році, після того, як Франція та Нідерланди на своїх національних референдумах не підтримали європейську Конституцію.

Лісабонський договір визначає цілі та цінності ЄС: забезпечувати людям простір свободи, безпеки та правосуддя без внутрішніх кордонів; працювати задля сталого розвитку Європи; сприяти соціальній справедливості та соціальному захисту; сприяти економічній, соціальній та територіальній згуртованості держав-членів ЄС; підтримувати та поширювати цінності ЄС; робити внесок у захист прав людини, зокрема прав дитини.

БІЛЬШЕ ДЕМОКРАТІЇ, БІЛЬШЕ ВІДКРИТОСТІ

Договір зміцнює голос
громадянина в процесі
ухвалення рішень

ШВИДШЕ ТА ЕФЕКТИВНІШЕ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ

Лісабонський договір
спрощує процедури
ухвалення рішень у ЄС

У Раді Міністрів більше питань
вирішуються голосуванням
кваліфікованою більшістю -
замість процедури
одностайного ухвалення
рішень. Це робить реалізацію
потрібних заходів швидшою та
ефективнішою

МОДЕРНІЗУЮЧИ ІНСТИТУЦІЇ ЄС

Ключова мета
Лісабонського договору -
оновити керівні інституції
Європейського Союзу та
зробити їх
демократичнішими

Запроваджено нову посаду
Високого представника з
закордонних справ та
безпекової політики, який
водночас є Віце-президентом
Європейської Комісії. Це
зроблено для ефективнішої
діяльності ЄС на міжнародній
арені та задля кращого захисту
інтересів та цінностей Союзу за
кордоном.

Також створено посаду
Президента Європейської
Ради. Європейська Рада
обирає свого Президента на
термін до 5 років.

Цінності Європейського Союзу та їх юридичне значення

Лісабонський договір передбачає багато нововведень, але одним з основних досягнень є введення нової правової категорії – **категорії цінностей**, яка до прийняття договору зазначалась лише в доктрині, а вже після Лісабонського договору отримала законний вираз. Використання саме терміну «цінності» в новій редакції Договору про Європейський Союз покликано та підкреслити, що європейська інтеграція та створюване в її межах право мають відповідати нормам моралі, і ні в якому разі не суперечити їм.

Так, у ст. 2 Лісабонського договору закріплені такі **цінності** як: мир, людська гідність; свобода; демократія; рівність; правова держава; дотримання прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншостей.

Ці цінності є загальними для держав-членів у рамках суспільства, що характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю й рівністю жінок і чоловіків. Ці характеристики також цілком можуть бути віднесені до системи цінностей ЄС.

До цілей ЄС належить захист миру і благо своїх громадян, а також свобода, безпека і верховенство права без внутрішніх кордонів. Інклюзія, толерантність, верховенство права, солідарність, недискримінація – ось ті цінності, які об'єднують країни ЄС. З часу утворення ЄС не було жодних війн між його державами-учасницями.

Ще однією цінністю ЄС є **рівноправність**. Всі громадяни рівні перед законом. Рівні права жінок та чоловіків є складником усіх політичних заходів ЄС і засадою європейської інтеграції.

Рівноправність поширюється на всі сфери. Принцип однакової оплати за однакову працю був запроваджений ще угодою 1957 р., але ще не повністю реалізований.

